

HANDBOEK ONDERWIJSKWALITEIT

TOETSKADER

Versie 2025

INHOUDSOPGAVE

1	Inleiding	4
2	Toetsvisie.....	4
2.1	Toetsing is een integraal onderdeel van het leerproces.....	5
2.2	Toetsing geeft studenten de gelegenheid om eigenaarschap te ervaren over het leerproces	5
2.3	Toetsing bereidt voor op acteren in het werkveld en de samenleving	6
2.4	Kwaliteit als basisvoorwaarde	6
3	Toetsbeleid: de toetsvisie in de praktijk	6
3.1	Beleidsvertaling ontwerpprincipes voor toekomstbestendige toetsing.....	6
3.1.1	Toetsing is een integraal onderdeel van het leerproces.....	6
3.1.2	Toetsing geeft studenten de gelegenheid om eigenaarschap te ervaren over het leerproces	9
3.1.3	Toetsing bereidt voor op acteren in het werkveld en de samenleving	10
3.2	Kwaliteit op orde: kwaliteitseisen toetsing.....	11
4	Eindwerken en stages	15
4.1	Eindwerken	15
4.2	Stages.....	16
5	Kwaliteitszorg.....	17
5.1	Verbetercyclus	18
5.1.1	De verbetercyclus op niveau studieonderdeel.....	18
5.1.2	De verbetercyclus op opleidingsniveau.....	19
5.1.3	De verbetercyclus op facultair niveau	19
5.1.4	De verbetercyclus op instellingsniveau	19
6	Verantwoordelijkheden en bijbehorende taken in het toetsproces.....	20

Voorwoord

De vorige versie van het VU toetskader dateert van 2018-2019. In 2021 ontstond de behoefte voor een update van het toetskader vanuit een vernieuwende toetsvisie. Om een nieuwe toetsvisie te ontwikkelen, heeft de [STOK](#) in academisch jaar 2021-2022 een VU brede werkgroep ingesteld met twaalf rollen (o.a. een opleidingsdirecteur, toetsdeskundige, USR-lid en voorzitter examencommissie). Deze is aan de slag gegaan met de volgende opdracht: ‘Hoe kan de VU de toetsing zo toekomstbestendig mogelijk inrichten, passend bij de ambities uit de VU onderwijsvisie en met oog voor actuele ontwikkelingen op het gebied van onderwijsinnovatie?’

De opbrengst van deze werkgroep is de ‘[Visie op toekomstbestendige toetsing](#)’, die is opgebouwd uit drie ontwerpprincipes voor toekomstbestendige toetsing.¹ In academisch jaar 2024-2025 is het toetskader geüpdatet naar aanleiding van deze VU toetsvisie. Deze herziening was nodig, om faculteiten de ruimte te geven om aan de slag te gaan met de innovaties uit de nieuwe toetsvisie. Het vorige toetskader was vooral compliance gericht en bood minder ruimte voor toepassing van vernieuwende ideeën over toetsing. Het voorliggende toetskader besteedt daarom in het bijzonder aandacht aan de beleidsvertaling van de VU toetsvisie en faciliteert zodoende de strategische ambitie van de VU op toetsing en geeft expliciet ruimte voor innovatie op toetsing, door minimale beleidskaders te geven per toetsprincipe. Vergeleken met het vorige toetskader zijn daarnaast alle bijlagen met handreikingen en raamwerken losgekoppeld en terug te vinden op de website, wat zorgt voor een handzamer kader.

Faculteiten zullen naar aanleiding van dit VU toetskader hun facultaire toetsbeleid herzien. Op die manier kunnen de faculteiten aan de hand van het VU brede toetskader strategische keuzes maken hoe zij de ontwerpprincipes voor toekomstbestendige toetsing willen implementeren en op welk(e) principe(s) zij de nadruk willen leggen.

¹ De link ‘Visie op toekomstbestendige toetsing’ verwijst naar de uitgebreide uitwerking van de toetsvisie. Hierin zijn inspirerende voorbeelden opgenomen, die ook makkelijk terug te vinden zijn in de [Knowledge Base](#) van de VU Onderwijswerkplaats (CTL).

1 INLEIDING

Dit beleidsdocument betreft het toetsbeleid van de VU. Na deze inleiding volgen vijf hoofdstukken: 2. Toetsvisie, 3. Toetsbeleid, 4. Eindwerken en stages; 5. Kwaliteitszorg en ten slotte 6. Verantwoordelijkheden en bijbehorende taken in het toetsproces.

Het toetskader is het VU-brede kader voor toetsbeleid en geeft faculteiten beleidskaders om hun eigen facultaire toetsbeleid te formuleren. De uitgangspunten van het toetskader en daarmee van toetsing aan de VU, zijn als volgt:

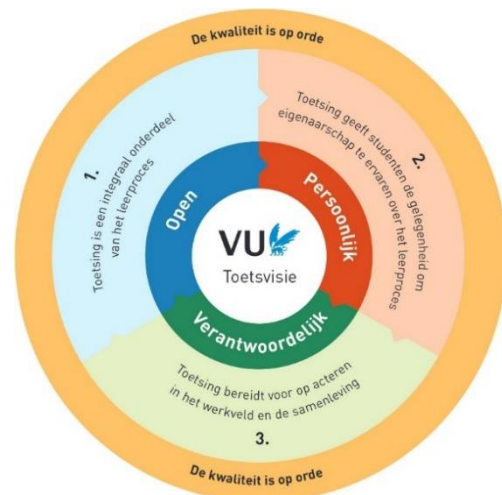
- **Toetsen volgens de ontwerpprincipes uit de VU toetsvisie**
De toetsvisie bestaat uit drie ontwerpprincipes die zijn opgehangen aan de drie kernwaarden van de VU: open, persoonlijk en verantwoordelijk.
- **Toetsen vanuit *constructive alignment***
Vanuit het principe van *constructive alignment* toetsen betekent dat aan de hand van de leerdoelen bepaald wordt wat en hoe er getoetst wordt.
- **Wisselwerking tussen formatieve dialoog en summatieve beoordeling**
De formatieve dialoog is een belangrijk element in de VU toetsvisie. Wanneer het leerproces en de summatieve toetsing goed met elkaar in balans zijn, vullen de formatieve dialoog en de summatieve beoordelingsmomenten elkaar aan.
- **Een toetscultuur gericht op gezamenlijke en continue verbetering**
De VU werkt vanuit een verbetercultuur op alle niveaus aan een continue verbetering (kwaliteitsbevordering) van onderwijs en toetsing. Werken aan optimalisatie vindt plaats binnen de PDCA-cyclus voor het onderwijs.

2 TOETSVISIE

Toetsing is een integraal onderdeel van onderwijs. Door de verwevenheid van onderwijs en toetsing is in het toetskader ook aandacht voor het leerproces.² Het is gebruikelijk om onderscheid te maken tussen formatieve en summatieve toetsing. Summatieve toetsing is gericht op het vaststellen of de leerdoelen zijn bereikt. Aan summatieve toetsing zijn beoordelingen en voortgangsbeslissingen gekoppeld. Op formatieve toetsing volgt in principe geen beoordeling, maar staat ontwikkeling centraal. Aan de VU spreken we van een formatieve dialoog, wat meer omhelst dan formatieve toetsing alleen. De formatieve dialoog is een essentieel onderdeel van het leerproces en richt zich op het beantwoorden van drie formatieve vragen (zie onder).

² Zie voor de volledige visie op toekomstbestendige toetsing de website: <https://vu.nl/nl/medewerker/toetsen-en-beoordelen/toetsvisie>

Wanneer het leerproces en de summatieve toetsing goed met elkaar in balans zijn, vullen de formatieve dialoog en de summatieve beoordelingsmomenten elkaar aan. De VU-kernwaarden open, persoonlijk en verantwoordelijk zijn leidend voor het onderwijs en de toetsing aan de VU. De toetsvisie is opgedeeld in drie ontwerpprincipes die zijn opgehangen aan de kernwaarden van de VU (zie de figuur hiernaast).

2.1 TOETSING IS EEN INTEGRAAL ONDERDEEL VAN HET LEERPROCES

Leren en toetsen zijn met elkaar verweven. Toetsing betekent niet slechts het afvinken van een verplichting. Toetsing is leerzaam en levert een bijdrage aan het leerproces.

Uit dit ontwerpprincipe volgen onderstaande aandachtspunten:

- **Een veilige leeromgeving is essentieel voor het leerproces**
 Studenten mogen fouten maken en voelen zich comfortabel om fouten te maken. In de onderwijsvisie wordt dit omschreven als een positieve leercultuur: 'We motiveren studenten om te blijven reflecteren op hun eigen ontwikkeling. We waarderen het maken van fouten en zien dit als opstap naar de ontwikkeling van zelfkritische academici.'³ Voor het geven en ontvangen van feedback is een veilige leeromgeving essentieel.
- **In het leerproces is voldoende ruimte voor een open formatieve dialoog**
 Tijdens het leerproces staan drie formatieve vragen centraal: de vraag waar de student naartoe werkt (feedup), waar de student nu staat (feedback) en hoe de student naar de gewenste situatie toe kan groeien (feedforward).⁴ Deze vragen komen continu terug gedurende het studieonderdeel en hebben betrekking op vaardigheden en producten van studenten. Deze vragen stellen studenten in staat bewust en actief bezig te zijn met het behalen van hun leerdoelen en daarmee met hun leerproces.

2.2 TOETSING GEEFT STUDENTEN DE GELEGENHEID OM EIGENAARSCHAP TE ERVAREN OVER HET LEERPROCES

Eigenaarschap van studenten over het eigen leerproces bevordert motivatie om te leren. Studenten die zich bewust zijn van de leerdoelen zien de relevantie in van wat zij leren. Studenten zijn geen passieve consumenten van het onderwijs, maar zijn actief bezig met de leerstof. Het werkt activerend als studenten zelf bedenken hoe ze kunnen aantonen dat ze de leerdoelen hebben bereikt en daar vervolgens aan gaan werken.⁵

³ VU Onderwijsvisie, 6.

⁴ Dominique Sluijsmans en Mien Segers, 'Wat is nodig voor een toetsrevolutie in het hoger onderwijs? Vijf kernboodschappen voor de praktijk', in: Dominique Sluijsmans en Mien Segers (red.), *Toetsrevolutie: Naar een feedbackcultuur in het hoger onderwijs* (Culemborg, Uitgeverij Phronese, 2018) 216-232: 222.

⁵ Zie ook VU Onderwijsvisie, 11.

2.3 TOETSING BEREIDT VOOR OP ACTEREN IN HET WERKVELD EN DE SAMENLEVING

De snel veranderende samenleving vraagt om regelmatige reflectie op de beoogde leerresultaten door het opleidingsmanagement. De beoogde leerresultaten van een opleiding bewegen mee met de veranderingen in de behoefte van het werkveld. In het geval van een wijziging in de beoogde leerresultaten wordt de toetsing ook herzien.

- **In opleidingen worden theorie en vaardigheden ook in samenhang getoetst**
Naast het aanleren van vaardigheden, blijft het opbouwen van een kennisbasis belangrijk. Vaardigheden worden immers ingevuld door het vakgebied.
- **Toetsing bevat realiteitsgetrouwe opdrachten**
Er is aandacht voor realiteitsgetrouwe opdrachten, waarbij de context van het werkveld relevant is. Studenten worden ter voorbereiding op acteren in het werkveld mede beoordeeld op producten die zij bijvoorbeeld als werkende kunnen opleveren.

2.4 KWALITEIT ALS BASISVOORWAARDE

Te allen tijde geldt dat de kwaliteit van de toetsing op orde is. Dit betreft dus geen ontwerpprincipe, maar een basisvoorwaarde voor toetsing. De toetsing is valide, betrouwbaar, bruikbaar, vergelijkbaar en transparant. Hieruit volgen onderstaande basisvoorwaarden:

- **De toetsing sluit aan op de beoogde leerresultaten en leerdoelen**
Volgend uit het principe *constructive alignment* wordt aan de hand van de leerdoelen bepaald wat en hoe er getoetst wordt. Dit betekent dat voor de leerdoelen de meest geschikte toetsvorm gekozen wordt. De samenstelling van het toetsprogramma sluit aan bij de beoogde leerresultaten van de opleiding.
- **De toetsing is navolgbaar**
Het is voor alle betrokkenen duidelijk hoe summatieve beslissingen tot stand zijn gekomen: voor studenten, docenten, opleidingsmanagement, examencommissie en (externe) beoordelende instanties. De toetsing voldoet aan de standaarden van het beoordelingskader accreditatiestelsel van de NVAO en sluit aan bij de onderwijsvisie van de VU.

3 TOETSBELEID: DE TOETSVISIE IN DE PRAKTIJK

In dit hoofdstuk volgt de vertaling van toetsvisie naar toetsbeleid. Paragraaf 3.1 start met de beleidsvertaling van de ontwerpprincipes uit de toetsvisie. Deze gelden als *aanvulling* op het algemene toetsbeleid in paragraaf 3.2 waarin de kwaliteit van toetsing centraal staat (dit volgt uit paragraaf 2.4 hierboven).

In beide paragrafen 3.1 en 3.2 volgt eerst een toelichting over wat er op orde moet zijn om toetsing te laten plaatsvinden. Vervolgens worden kwaliteitseisen benoemd, waarmee wordt bedoeld aan welke eisen toetsing moet voldoen voor kwalitatief goede toetsing.

3.1 BELEIDSVERTALING ONTWERPPRINCIPES VOOR TOEKOMSTBESTENDIGE TOETSING

3.1.1 TOETSING IS EEN INTEGRAAL ONDERDEEL VAN HET LEERPROCES

De formatieve dialoog is een essentieel onderdeel van het leerproces en richt zich op vragen m.b.t. feedup, feedback en feedforward. Deze vragen stellen studenten in staat bewust en actief bezig te zijn met het behalen van leerdoelen en daarmee met hun (zelfregulerend) leerproces.

De formatieve dialoog (i) is een vorm van toetsing waarbij opdrachten beoordeeld worden zonder

de consequentie van een cijfer dat meetelt voor het eindcijfer, en (ii) is gerelateerd aan het leerproces van de student en geeft de student inzicht in diens ontwikkeling en plaats in het leerproces. De formatieve dialoog gaat daarom altijd samen met feedbackprocessen en zelfregulering. Aan de VU spreken we in verband met het leerproces van de student van de ‘formatieve dialoog’: we beschouwen de dialoog als een ideale vorm van studeren en formatief toetsen. Door in een open gesprek en vanuit verschillende perspectieven actief met de leerstof bezig te zijn, wordt het leerproces optimaal gestructureerd.

De student loopt zodoende continu door het proces van i) waar de student staat, ii) hoe die naar de gewenste situatie groeit en iii) waar die naartoe werkt. Voor een betekenisvolle formatieve dialoog is een open en actiegerichte houding van de student essentieel. Daarnaast is het belangrijk dat de student verbinding zoekt met anderen en zich daarbij bewust is van diversiteit: dat de student zoekt naar andere perspectieven om van te leren. Vanuit nieuwsgierigheid en handelingsgerichte actie, (leeractiviteiten) geeft de student invulling en betekenis aan het eigen leerproces en de persoonlijke ontwikkeling.

Wat moet vooraf op orde zijn bij het toepassen van de formatieve dialoog?

Er moet sprake zijn van een veilige leeromgeving. Er is ruimte om fouten te maken; fouten zijn immers leerzaam. Om de feedbackfunctie van toetsing in het onderwijs optimaal te kunnen benutten moeten zowel docenten als studenten voldoende vaardig zijn in het geven en ontvangen van feedback. Studenten worden getraind, zodat zij met feedup, feedback en feedforward om kunnen gaan en ernaar kunnen handelen. In de begeleiding van studenten moet ook aandacht zijn voor peerfeedback, zodat de student in staat is om de formatieve dialoog te voeren met medestudenten. Dit vraagt om feedbacktrainingen voor docenten en het opleiden van docenten in het ondersteunen van zelfregulerend leren.⁶

Wanneer in de leerlijn de toetsing is geïntegreerd in het leerproces, kan de summatieve toetsing worden gespreid over de verschillende onderdelen van de leerlijn. Immers, niet alle leerdoelen van de leerlijn die in een studieonderdeel aan bod komen, hoeven bij afronding van dat studieonderdeel summatief beoordeeld te worden. Een leerdoel op het gebied van bijvoorbeeld leervaardigheden kan vanwege het type leerdoel (ontwikkeling) namelijk beter formatief ‘getoetst’ worden dan summatief.

In het geval dat een opleiding kiest voor meerdere leerlijnen met ontwikkelingsgerichte toetsing, is het belangrijk dat de opleidingsdirecteur er zorg voor draagt dat de verschillende docenten die in de leerlijn doceren zowel de formatieve dialoog als de summatieve beoordelingsmomenten op elkaar afstemmen.

⁶ Zie de [website](#) van het VU Centre for Teaching & Learning voor het trainingsaanbod.

Ondersteuning bij het toepassen van de formatieve dialoog

In het geval van summatieve toetsing in de vorm van een tentamen is een tentamenzaal en toezicht nodig. Dit wordt ruim van tevoren geregeld volgens de daarvoor geldende processen (zie pagina 11 over de toetsorganisatie). In het geval van de formatieve dialoog is ook ondersteuning beschikbaar. Zo kan de docent een student-assistent inzetten als er low-key toezicht nodig is bij formatieve opdrachten (zie pagina 27 over de rol van student-assistenten bij onderwijs en toetsing). Docenten kunnen gebruikmaken van trainingen en educatieve tools om invulling te geven aan de formatieve dialoog.⁷

Kwaliteitseisen bij het toepassen van de formatieve dialoog

De formatieve dialoog is pas kwalitatief als alle drie stappen worden doorlopen: feedup, feedback en feedforward. De balans is hierbij belangrijk. Feedback moet ergens toe dienen: geen feedback *om* de feedback, maar feedback zodat de student vervolgstappen kan zetten. Er dient rekening gehouden te worden met de studiefase van de student: afhankelijk van de studiefase zal de student behoefte hebben aan een andere aard, frequentie en omvang van feedback.

Variatie in de feedback is belangrijk. Voor studenten is het prettig om op gevarieerde wijze feedback te ontvangen ten behoeve van hun leerproces. Immers, variatie kan motiverend zijn en niet iedere student is gebaat bij dezelfde vorm van feedback: variatie biedt voor iedere student regelmatig zinvolle feedback.⁸

Wanneer studenten feedback ontvangen bij een summatieve toets waar zij een voldoende voor hebben gescoord, is de kans kleiner dat zij deze feedback constructief inzetten voor het leerproces. Door de formatieve dialoog voorop te stellen in het onderwijs, zal de feedback het leerproces optimaal ten goede komen. Kortom: toetsing met feedback is het meest zinvol tijdens een studieonderdeel en niet aan het eind.

De opleidingsdirecteur legt in het toetsplan vast hoe de formatieve dialoog en de summatieve beoordelingsmomenten in een opleiding zich op hoofdlijnen tot elkaar verhouden. In het toetsprogramma worden de beoogde leerresultaten en leerdoelen aangegeven en wordt vastgelegd met welke toetsvormen wordt getoetst. Indien van toepassing geeft de opleidingsdirecteur ook aan of het om een formatieve of summatieve toetsvorm gaat.

Programmatisch toetsen⁹

Programmatisch toetsen is een vorm van ontwikkelingsgerichte toetsing en kan gezien worden als een toepassing van de formatieve dialoog op opleidingsniveau. Programmatisch toetsen omvat een gestructureerd systeem van samenhangende formatieve momentopnamen, waarin de nadruk ligt op de mogelijkheid tot groei en ontwikkeling van studenten naar het beoogde eindniveau. Dit in tegenstelling tot het klassieke systeem van betrekkelijk losse summatieve momentopnamen.

⁷ Deze VU [lijst](#) met tools kan hierbij ter inspiratie dienen. Het VU Centre for Teaching & Learning biedt [trainingen](#) voor docenten aan.

⁸ Op deze [website](#) zijn voorbeelden uit de VU Toetsvisie in een keuzemenu opgenomen.

⁹ In de [VU toetsvisie](#) staat meer informatie over programmatisch toetsen en over hoe Geneeskunde en Tandheelkunde dit toepassen.

Programmatisch toetsen is met name geschikt wanneer er sprake is van complexe vaardigheden of competenties die studenten gedurende de opleiding leren beheersen.

De prestatie van studenten wordt niet gemeten met één enkel toetsmoment, maar gevolgd gedurende een langere periode. Dit wordt gedaan aan de hand van low stake datapunten. Met low stake wordt bedoeld dat er geen zak-slaag beslissing wordt genomen op basis van één enkele toets. Datapunten leveren studenten rijke feedback op, die zij gebruiken om verder aan hun leerdoelen te werken. De reeks datapunten leidt uiteindelijk tot een high stake beslissing aan het eind van het traject, waarin veel studiepunten worden toegekend. Het gaat bij deze holistische beslissing om het geheel aan datapunten: er worden geen studiepunten toegekend op basis van één datapunt.

3.1.2 TOETSING GEEFT STUDENTEN DE GELEGENHEID OM EIGENAARSCHAP TE ERVAREN OVER HET LEERPROCES

De inzet van de formatieve dialoog leidt op termijn, wanneer de moeilijkheidsgraad van het onderwijs tijdens de duur van de opleiding wordt opgebouwd, naar een hogere kwaliteit van effectieve feedbackvaardigheden van studenten en een hogere mate van zelfregulatie bij studenten. Het stimuleren van zelfregulatie vergt extra aandacht. Het gebeurt regelmatig dat studenten niet actief meedoen aan een opdracht zolang er geen beoordeling aan verbonden is. Ook hebben studenten moeite met bijvoorbeeld peer assessment of zelfmonitoring als dit onvoldoende effectief is opgezet en niet tot cognitieve groei leidt. De formatieve dialoog moet dus op zo een manier zijn ingericht dat studenten deze niet kunnen ontwijken. Motivatie van de student is daarom erg belangrijk om het optimale uit de formatieve dialoog te halen: het nut en het doel van een formatieve opdracht moet voor studenten duidelijk zijn. **Als studenten de noodzaak van een dergelijke opdracht inzien, zal dit bijdragen aan zelfregulatie en het eigenaarschap van de student over het leerproces vergroten. Hoe dan ook geldt, als belangrijk onderdeel van zelfregulatie, dat studenten leren zichzelf voor een taak te motiveren en vervolgens tot doeltreffende acties te komen.**

Voorgaande alinea betreft vooral de toepassing van dit ontwerpprincipe in relatie tot de formatieve dialoog. Het is ook mogelijk om studenten meer eigenaarschap te laten ervaren bij summatieve toetsing. Een manier om het eigenaarschap van de student over het leerproces te vergroten, is bijvoorbeeld de student de gelegenheid geven om (binnen de kaders van de examiner) zelf te bepalen hoe en wanneer getoetst wordt.

Het ontwerpprincipe 'Toetsing geeft studenten de gelegenheid om eigenaarschap te ervaren over het leerproces' vraagt om een *student-centred* benadering. Bij zowel een formatieve als een summatieve toepassing is de essentie dat de onderwijsleeromgeving de gelegenheid biedt voor de student om op actieve wijze deel te nemen aan de vormgeving van het eigen leerproces.

Wat moet vooraf op orde zijn bij het toepassen van dit ontwerpprincipe?

De student dient goed op de hoogte te zijn van de beoogde leerresultaten en leerdoelen. In het geval van beoogde leerresultaten die betrekking hebben op persoonlijke ontwikkeling kan het ook een optie zijn dat de student eigen (persoonlijke) leerdoelen opstelt ten behoeve van die beoogde leerresultaten. Bij alle toepassingen is het wel belangrijk dat de student beschikt over voldoende

kaders om zelf een toetsvorm aan te dragen (zoals een rubric, het toetsplan, het facultair toetsbeleid en de cursushandleiding). Als dit principe op leerlijnniveau of opleidingsniveau wordt toegepast, moet een check zijn ingebouwd om te voorkomen dat de student herhaaldelijk (of nooit) voor dezelfde toetsvorm kiest.

Toetsorganisatie

Bij summatieve toetsing op locatie is een goede voorbereiding essentieel. In dit geval gaat het om schriftelijke tentamens die digitaal of met pen en papier worden afgenomen. Alle informatie rondom de toetsorganisatie en wie wanneer waarvoor verantwoordelijk is, staat op de [website](#).

De wet schrijft voor dat in de OER wordt vastgelegd hoe een studieonderdeel wordt getoetst. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen schriftelijk tentamen, mondeling tentamen en overig. Bij een vrije keuze in toetsvorm, betekent dat voor dat studieonderdeel dat de toetsvorm 'overig' is.

Aan de hand van een digitaal portfolio-systeem kan studenten de gelegenheid en verantwoordelijkheid worden gegeven om gevarieerd bewijsmateriaal te verzamelen.

Kwaliteitseis bij het ontwerpprincipie omtrent eigenaarschap

De examencommissie moet in staat zijn om de kwaliteit van gevarieerde of vrije toetsvormen te borgen. De examiner kan de studenten bijvoorbeeld een heldere checklist meegeven waaraan de (vrije) toetsvormen moeten voldoen om de kwaliteit te kunnen waarborgen.

3.1.3 TOETSING BEREIDT VOOR OP ACTEREN IN HET WERKVELD EN DE SAMENLEVING

Studenten ervaren door middel van realiteitsgetrouwe studieopdrachten hoe soortgelijke taken er in het werkende leven uit kunnen zien. Deze toetsing kan op de VU plaatsvinden, maar ook extern. De volgende randvoorwaarden en kwaliteitseisen zijn vooral van toepassing op summatieve toetsing.

Wat moet vooraf op orde zijn bij realiteitsgetrouwe toetsing?

De opleiding heeft zicht op de behoefte van het werkveld door goed contact met alumni en de werkveldadviesraad.

Kwaliteitseisen bij realiteitsgetrouwe toetsing

De examiner blijft verantwoordelijk voor de toets en de beoordeling indien de toetsing extern plaatsvindt. In het facultair toetsbeleid wordt beschreven of, en zo ja, onder welke voorwaarden, externe begeleiders wel betrokken kunnen worden bij het beoordelingsproces. Belangrijk hierbij is dat de beoordelingscriteria altijd aansluiten bij de leerdoelen van het betreffende studieonderdeel. De opleiding (examinator) bepaalt de beoordelingscriteria, maar er zal in zo'n geval ruimte gecreëerd worden om de student in het kader van de formatieve dialoog ook andere feedback te laten ophalen bij de externe begeleider.

Wanneer studenten (een deel van) opdrachten extern uitvoeren, is goede afstemming nodig tussen de student, de docent/afstudeerbegeleider en de opdrachtgever uit het werkveld. Hierbij moet *vooraf* worden vastgelegd wie de examiner is, hoe de begeleiding is belegd en wie zicht houdt op de uitvoering en de kwaliteit van opdrachten die extern worden uitgevoerd. Als dit veel gebeurt

binnen een opleiding, kan het handig zijn als iemand een coördinerende rol heeft voor werkveldtoetsing, zodat er een eenduidige lijn zit in de manier waarop docenten hiermee omgaan.

Toetsing en generatieve AI

Generatieve AI is een vorm van kunstmatige intelligentie die automatisch inhoud genereert als reactie op ingevoerde opdrachten (prompts). Een bekende variant is de chatbot, die door studenten als hulpmiddel wordt gebruikt.

Meer informatie over de toepassing van generatieve AI in onderwijs en toetsing is terug te vinden in hoofdstuk 12 van het [Handboek Onderwijskwaliteit](#).

3.2 KWALITEIT OP ORDE: KWALITEITSEISEN TOETSING

In de voorgaande paragrafen zijn de ontwerpprincipes uit de toetsvisie voorzien van randvoorwaarden en kwaliteitseisen. Deze gelden als aanvulling op die voor toetsing aan de VU in het algemeen, die in deze paragraaf centraal staan. Hiermee worden de randvoorwaarden en kwaliteitseisen bedoeld die van toepassing zijn op summatieve toetsing. Deze zijn vooral ingestoken op toetsing in de vorm van een tentamen, maar zijn ook toepasbaar op andere vormen van summatieve toetsing. Om vast te kunnen stellen of studenten na het behalen van hun diploma het vereiste eindniveau hebben behaald, is het belangrijk dat de toetsing valide, betrouwbaar, bruikbaar, vergelijkbaar en transparant is. De basis hiervan is het principe van *constructive alignment*: aan de hand van de leerdoelen wordt bepaald wat en hoe er getoetst wordt. Dit betekent dat toetsvormen worden geselecteerd die aansluiten bij de leerdoelen. Op opleidingsniveau sluit de samenstelling van een divers toetsprogramma aan bij de beoogde leerresultaten van de opleiding. In het kader van kwaliteitszorg en -borging moet transparant en navolgbaar zijn hoe een summatieve beslissing tot stand gekomen is.¹⁰

Wat moet vooraf op orde zijn bij toetsing?

Inhoudelijke voorbereiding

- De examinerator formuleert in samenspraak met de opleidingsdirecteur (en indien van toepassing de opleidings- en leerlijncoördinator) toetsbare leerdoelen die zijn afgestemd op de beoogde leerresultaten van de opleiding en op de overige studieonderdelen in het curriculum.
- Per studieonderdeel worden het gewicht en de compensatiemogelijkheden van de deeltolsten vooraf vastgelegd. Op basis daarvan wordt de eindbeoordeling vastgesteld.
- Voor elke toets is vooraf de cesuurbepaling (voldoendegrens) bekend gemaakt. Hierbij maakt de examinerator gebruik van een absolute cesuur of compromismethodes. Volledig relatieve cesuur kan alleen bij uitzondering, onder specifieke voorwaarden en op basis van goede argumenten worden ingezet, na toestemming van de opleidingsdirecteur en de examencommissie.
- De examinerator bepaalt de toetsvorm aan de hand van de leerdoelen en de gekozen onderwijsvormen, volgens het principe van *constructive alignment*.
- De keuze voor digitale dan wel online toetsing dient gemaakt te worden op basis van onderwijskundige afwegingen op het gebied van inhoud en kwaliteit van de toets.

¹⁰ VU Visie op toekomstbestendige toetsing, 6.

- Schriftelijke toetsing wordt digitaal dan wel met pen en papier afgenomen, op basis van onderwijskundige of organisatorische redenen.

Procesmatig

- Bij toetsing op de campus is de examinerator in ieder geval bij de start van het tentamen aanwezig. Gedurende het tentamen is de examinerator (telefonisch) bereikbaar.
- Toetsresultaten worden z.s.m. na het afnemen van een toets bekend gemaakt, zoals bepaald in de Richtlijn bachelor- en masteronderwijs¹¹, met inachtneming van regels voor bescherming van persoonsgebonden informatie. Vervolgens heeft de student binnen een in de OER vastgestelde termijn recht op inzage van het gemaakte werk.¹²
- Het laatste reguliere toetsmoment/de uiterste inleverdatum dient indien mogelijk binnen de periode van het studieonderdeel te vallen, zodat de toetsing niet interfereert met het onderwijs in de volgende periode. Later ingeleverd werk geldt als herkansing. Voor studieonderdeel overstijgende toetsing worden de termijnen vastgesteld in het toetsplan.

Kwaliteitsbevordering

- De examinerator wordt door de examencommissie aangewezen en is verantwoordelijk voor de ontwikkeling en de afname van toetsing en het vaststellen van een eventueel oordeel. De examinerator verstrekt de examencommissie informatie over de kwaliteit van de afgenomen toetsen.
- De examinerator doorloopt voor elke toets binnen een studieonderdeel een toetscyclus met als doel de kwaliteit van toetsing voortdurend te blijven optimaliseren: ontwerpen, construeren, afnemen, beoordelen, analyseren, rapporteren, evalueren.
- De examinerator verzamelt informatie uit alle stappen uit de toetscyclus om optimalisaties in de toetsing door te voeren en/of optimalisatiewensen t.a.v. het beleid te communiceren aan de opleidingsdirecteur.
- De examinerator stelt het toetsdossier samen, op basis waarvan duidelijk te reconstrueren is hoe de toetsing en de summatieve beslissing die daarop volgde tot stand is gekomen.
- Informatie die relevant is voor één of meerdere van de kwaliteitszorgcycli rondom toetsing, wordt op facultair niveau op een centraal punt gearhiveerd (toegelicht in het facultair toetsbeleid) en is raadpleegbaar voor examencommissie, opleidingsdirecteur en opleidingscoördinator en door aangewezen belanghebbenden binnen de opleiding.

¹¹ Richtlijn bachelor- en masteronderwijs, via de [website](#).

¹² Het recht op inzage staat in beginsel in de OER. De nadere uitwerking daarvan kan in de Regels en Richtlijnen worden opgenomen.

Online proctoring

Onder online proctoring wordt verstaan: online toezicht (surveillance) bij schriftelijke digitale toetsing. De inzet van online proctoring software (OLP) bij digitale toetsing is alleen mogelijk in de volgende uitzonderingssituaties:

- Wanneer er sprake is van noodzaak, zoals landelijke overheidsmaatregelen waardoor studenten niet massaal naar de campus mogen komen en situaties waarin het onveilig is om studenten massaal naar de campus te laten komen;
- Voor kandidaten die een selectietoets dienen te maken voor toelating tot een numerus fixus-bacheloropleiding;
- Voor studenten die - op eigen verzoek - vanwege individuele bijzondere omstandigheden toestemming van de examencommissie hebben gekregen om hun toets met OLP af te leggen.

Op de [website](#) kunnen examinatoren instructies vinden over de inzet van OLP.

De volgende kwaliteitseisen gelden voor toetsing:

- **Vier-ogenprincipe** | Bij de ontwikkeling van een toets wordt altijd het vier-ogenprincipe toegepast om de kwaliteit van een toets te waarborgen. De examinerator raadpleegt in verschillende fasen in de toetscyclus een collega die kritisch meekijkt naar validiteit, betrouwbaarheid, transparantie en bruikbaarheid van de toetsen en toetsopdrachten individueel en als geheel. Ook in de fase van beoordeling kan het vier-ogenprincipe worden toegepast.
- **Validiteit** | Een valide toets is een toets die meet wat men beoogt te meten, zowel wat betreft de leerinhouden (inhoudsvaliditeit) als wat betreft de vaardigheden die van de studenten verwacht worden (inzicht hebben, toepassen e.d.) (begripsvaliditeit). Een belangrijk hulpmiddel om ervoor te zorgen dat een toets de geleerde stof goed weerspiegelt en de beoogde beheersingsniveaus meet, is de toetsmatrijs. In deze matrijs zijn de inhoud van de te toetsen leerstof en het beheersingsniveau tegen elkaar afgezet. De tabel kan zowel gebruikt worden bij het samenstellen van de toets als bij de controle of de eenmaal samengestelde toets evenwichtig is.
- **Betrouwbaarheid**¹³ | Betrouwbaarheid is de mate waarin de toets/opdracht nauwkeurig en consistent meet. Iedere toets is een momentopname en kent in principe foutenbronnen die het resultaat beïnvloeden. De uitkomsten moeten zo min mogelijk beïnvloed zijn door toevalsfactoren (bijvoorbeeld door misleidende vraagvorm, spelfouten, etc.). Deze foutenbronnen dienen zoveel mogelijk onder controle te worden gehouden om een adequaat oordeel te kunnen uitspreken. Vijf criteria zijn hierbij van belang:
 - De beoordeling is navolgbaar. Hetzelfde antwoord zou, wanneer het door verschillende examinatoren werd beoordeeld, ongeveer dezelfde waardering moeten krijgen. De examinerator gebruikt hiervoor een antwoordmodel (bij open vragen) of een beoordelingsformulier met criteria (bij essays en werkstukken).

¹³ De betrouwbaarheid van een toets kan achteraf bepaald worden aan de hand van een (psychometrische) analyse. De uitkomst van een dergelijke analyse geeft ook informatie over de validiteit (onderscheidend vermogen) van afzonderlijke items. VU Education Analytics kan ondersteunen en adviseren bij een dergelijke analyse.

- De opdrachtformulering is eenduidig, of in het geval van een tentamen, bevat een eenduidige vraagstelling (geen multi-interpretabele vragen), die zo duidelijk mogelijk is geformuleerd zodat daarmee de uitwerking wordt afgegrensd.
 - Een tentamen kent geen vragen die onderling afhankelijk zijn. Hierdoor wordt de toets(uitslag) namelijk minder representatief.
 - Het aantal en de aard van de gestelde vragen zijn in overeenstemming met de beschikbare tijd. De betrouwbaarheid van de toets wordt bepaald door de kwaliteit van de vragen, maar deze wordt ook direct beïnvloed door de toetslengte. Een vuistregel voor multiple choice tentamens is ca. 60 vragen om een redelijk goede betrouwbaarheid te bereiken.
 - De opgaven zijn qua moeilijkheidsgraad afgestemd op het niveau dat van de studenten wordt verwacht.
- **Transparantie** | Examinatoren zorgen ervoor dat studenten voor de start van het onderwijs weten wat de leerdoelen zijn, wat de formatieve/summatieve toetsvormen zijn en in het laatste geval hun onderlinge weging. Daarnaast zijn belangrijke data en deadlines vooraf duidelijk. Tijdens de toets levert het voorblad van de toets heldere informatie en instructies. Bij (toets)opdrachten zijn de beoordelingscriteria en hun relatieve gewicht bij de studenten bekend, bijvoorbeeld door het vroegtijdig beschikbaar stellen van de rubric.
 - **Bruikbaarheid** | De vorm van de toets moet passen bij de groepsgrootte en de onderwijsvorm. De efficiëntie (tijdsinvestering docent, student en organisatie), eerlijkheid (kans om kennis en kunde te demonstreren) en beschikbare tijd voor de toets (werktempo) bepalen de bruikbaarheid ervan.
 - **Vergelijkbaarheid** | Vergelijkbaarheid van toetsen is belangrijk als gewerkt wordt met parallele versies. Maar ook de eerstekans toets en de herkansing dienen vergelijkbaar te zijn wat betreft beheersingsniveau, stofdekking en moeilijkheid. Bij vergelijkbare toetsen zou een student met dezelfde stofbeheersing alle toetsen even goed moeten kunnen volbrengen. Vergelijkbaarheid is gerelateerd aan de kwaliteitseisen validiteit en betrouwbaarheid.

Herkansingen

Een student heeft in principe eenmalig recht op een herkansing van een toets of inlevermoment. Bij deelname aan de herkansing telt het laatst behaalde cijfer, ook als dit lager is dan het eerder behaalde cijfer. Het aantal herkansingsmogelijkheden is beperkt. Een toename van het aantal herkansingen kan leiden tot uitstelgedrag van studenten, terwijl daarnaast ten onrechte de indruk wordt gewekt dat de voorbereiding op en deelname aan een toets eigenlijk een soort trial-and-error aangelegenheid is. Daar komt bij dat de organisatie, samenstelling en/of correctie van een toets een tijdrovende aangelegenheid is, vanwege de hoge kwaliteitseisen die er aan worden gesteld.

De manier waarop de opleiding omgaat met herkansingen dient aan te sluiten op de visie van de opleiding op het onderwijs. Het is daarbij goed om te voorkomen dat er, net als bij reguliere toetsen, concurrentie ontstaat tussen het onderwijs en een herkansing. In principe geldt dat een herkansing dezelfde toetsvorm heeft als de oorspronkelijke toets, gezien de eisen die gesteld worden aan 'vergelijkbaarheid'.

Tot het afleggen van tentamens van de opleiding wordt per studieonderdeel twee maal per studiejaar de gelegenheid gegeven. De examencommissie beoordeelt (op verzoek van de student) of

de student vanwege bijzondere omstandigheden een extra mogelijkheid krijgt. Een opdracht die later ingeleverd is dan de inleverdeadline geldt als herkansing.

De mogelijkheden rondom herkansing van een stage en eindwerk dienen uitgewerkt te zijn in de stagehandleiding en eindwerkhandleiding van de opleiding, in lijn met dit kader.

4 EINDWERKEN EN STAGES

Een eindwerk is de uitkomst van een studieonderdeel dat op eindniveau wordt getoetst. Voorbeelden van eindwerken zijn een scriptie, portfolio en stage. Deze voorbeelden komen het meest voor, maar er zijn ook andere eindwerken mogelijk. In het geval dat er meer dan één eindwerk nodig is om te bepalen of een student alle beoogde leerresultaten heeft behaald, is er sprake van een palet van eindwerken. In het toetsplan van de opleiding wordt duidelijk wanneer de beoogde leerresultaten op eindniveau worden getoetst, dus welk eindwerk (of welk palet aan eindwerken) aantoont dat alle beoogde leerresultaten zijn behaald en of een enkel beoogd leerresultaat al eerder in de studie op eindniveau is getoetst.

4.1 EINDWERKEN

Het eindwerk dient op individuele verdiensten te kunnen worden beoordeeld. In het geval een eindwerk door twee of meer studenten uitgevoerd wordt, wordt duidelijk afgesproken welke taken, onderdelen of onderzoeksvragen per individu worden uitgewerkt. Ook dient in de verslaglegging de bijdrage van de afzonderlijke studenten zichtbaar te zijn; deze dient te kunnen leiden tot een individuele beoordeling, gerelateerd aan de hoofddoelen van het eindwerk en de beoogde leerresultaten van de opleiding. Details ten aanzien van het eindwerk of palet van eindwerken worden uitgewerkt in het toetsplan.

De beoordelingscriteria voor een eindwerk worden opgenomen in een beoordelingsschema. Deze beoordelingscriteria sluiten aan bij de beoogde leerresultaten van de opleiding en zijn al eerder in de opleiding aan de orde geweest. In de stage- of eindwerkhandleiding of de studiewijzer bij het eindwerk is vastgelegd hoe en op welke momenten de beoordeling plaatsvindt en welke rol de formatieve dialoog inneemt.

Een eindwerk in de bachelor wordt beoordeeld door de begeleidende docent, die tevens de examinerator is, en een onafhankelijke die niet betrokken is geweest bij het eindwerkproces van de student. De onafhankelijke examinerator wordt ingeschakeld in verband met het vier-ogenprincipe. De examineratoren moeten zijn aangewezen door de examencommissie en zijn getraind in het gebruik van de beoordelingscriteria. In het uitzonderlijke geval dat het werk wordt beoordeeld door slechts één examinerator, mag dit niet de begeleidende docent zijn. Tevens is de noodzaak voor de uitzondering onderbouwd en wordt in het toetsplan aangegeven welke aanvullende maatregelen genomen zijn om de betrouwbaarheid van de beoordelingen te waarborgen.

Het eindwerk van de master of het eindproduct van de masterstage wordt beoordeeld door de examinerator (de begeleidende docent) en een onafhankelijke examinerator betrokken bij de opleiding¹⁴, die getraind zijn in het gebruik van de beoordelingscriteria. Beide examineratoren noteren de motivatie van het oordeel; deze worden ook beide gearhiveerd.

Externe begeleiders kunnen in de rol van informant aan de examinerator een waardering geven voor het proces en de attitude van de student. Dit geldt zowel voor het bachelor- als het mastereindwerk. De student kan op die manier de formatieve dialoog in het werkveld toepassen, of dit nu tot de beoordelingsprocedure behoort of niet.

De examencommissie stelt in samenwerking met de opleidingsdirecteur en het faculteitsbestuur richtlijnen op waarin is aangegeven hoe het eindcijfer van eindwerken wordt vastgesteld en hoe wordt omgegaan met verschillen in beoordeling tussen beide examineratoren.

De resultaten van scripties worden binnen twintig werkdagen na de officiële inleverdatum van de scriptie bekend gemaakt. Vervolgens heeft de student binnen een in de OER vastgestelde termijn recht op inzage van het gemaakte werk.¹⁵

4.2 STAGES

Bij de toelichting op het ontwerpprincipe 'Toetsing bereidt voor op acteren in het werkveld en de samenleving', zijn de nodige kwaliteitseisen uitgewerkt (zie paragraaf 3.1.3). Voor stages gelden hierbij de volgende aanvullende randvoorwaarden:

- De VU gebruikt de UNL-stageovereenkomst¹⁶ voor alle stages die studenten bij een organisatie in Nederland lopen. Coschappen zijn hierop uitgezonderd; daarvoor gelden andere afspraken.
- In de stage- en eindwerkhandleiding legt de opleidingsdirecteur de taken en verantwoordelijkheden binnen de opleiding zo duidelijk en volledig mogelijk vast. Er wordt expliciet aangegeven hoe begeleiding en beoordeling plaats zullen vinden en welke mogelijkheden er zijn bij klachten of problemen.
- Bij een verplichte stage is het een taak van de opleiding om studenten te helpen bij het vinden van een stageplaats. Een opleiding dient de verantwoordelijkheid hiervoor duidelijk te beleggen, bijvoorbeeld bij een docent of bij een stagecoördinator. In het geval dat een student zelf voor een stage kiest, ligt de verantwoordelijkheid voor het vinden van een stageplaats bij de student. Het is de verantwoordelijkheid van de student om voorafgaand aan de start van de stage met de stagecoördinator (indien van toepassing) of anders de examinerator alle formaliteiten af te handelen.

¹⁴ Een onafhankelijke examinerator die niet betrokken is geweest bij het eindwerkproces van de student en wordt ingeschakeld in verband met het vier-ogenprincipe. De examineratoren moeten zijn aangewezen door de examencommissie en zijn getraind in het gebruik van de beoordelingscriteria. In het uitzonderlijke geval dat hierop een uitzondering nodig is, moet er voor dat specifieke geval toestemming zijn gegeven door de examencommissie.

¹⁵ Het recht op inzage staat in beginsel in de OER. De nadere uitwerking daarvan kan in de Regels en Richtlijnen worden opgenomen, die zijn te benaderen via <https://vu.nl/nl/student/jouw-faculteit/examencommissie>.

¹⁶ Universiteiten van Nederland (UNL), Gemeenschappelijke stageovereenkomst universiteiten, benaderbaar via: <https://www.universiteitenvannederland.nl/onderwerpen/onderwijs/gemeenschappelijke-stageovereenkomst-universiteiten>

Fraude

Fraude betekent elke handeling of nalatigheid van een student die het geheel of gedeeltelijk onmogelijk maakt om de kennis, het inzicht en de vaardigheid van die student naar behoren te beoordelen. In de Regels & Richtlijnen van de examencommissie is uitgebreider opgenomen wat fraude en plagiaat is en wat in dat geval mogelijke sancties zijn. De VU heeft twee voorlichtingspagina's voor studenten: een over [academische integriteit](#) in het algemeen en een specifiek over [AI](#).

5 KWALITEITSZORG

In de kwaliteitszorg van toetsing spelen vier documenten een belangrijke rol. De facultaire vertaling van dit toetskader, het toetsplan van de opleiding dat als gevolg daarvan opgesteld wordt en op opleidingsniveau het toetsdossier en de toetsmatrijs. Hieronder volgt een korte beschrijving per document:

- **Facultair toetsbeleid:** het doel hiervan is om zichtbaar te maken hoe de eisen gesteld door het VU toetskader in een specifieke faculteit gerealiseerd worden. In het facultair toetsbeleid worden de volgende punten opgenomen: visie op opleiden en toetsen, procedures en richtlijnen omtrent toetsing, richtlijnen voor kwaliteitszorg en kwaliteitszorgdocumenten, organisatie en logistiek van de toetsing en bijbehorende infrastructuur en beleggen van verantwoordelijkheden.
- **Toetsplan van de opleiding:** onder verantwoordelijkheid van de opleidingsdirecteur¹⁷ wordt vanuit de visie op opleiden en toetsen en in lijn met het facultair toetsbeleid en de OER een toetsplan opgesteld. In het toetsplan wordt de verbinding gelegd tussen de visie op onderwijs en toetsen in de opleiding, de praktijk van het toetsen en beoordelen, de invulling van het onderwijsprogramma en de beoogde leerresultaten van de opleiding. Het toetsplan beschrijft de wijze waarop de kwaliteit van toetsing door docenten, examinatoren, opleidingsmanagement, onderwijsbureau, opleidingscommissie en examencommissie wordt verzorgd en geborgd en de wijze waarop de bijbehorende kwaliteitszorgcycli op de verschillende niveaus in elkaar grijpen. Hiermee dient het toetsplan een tweeledig doel: het dient als steun voor docenten bij het inrichten en vormgeven van hun onderwijs en toetsing, én het maakt dankzij de explicitering van de samenhang in de opleiding systematische verbetering mogelijk. Het toetsprogramma (een matrix of schematisch overzicht van studieonderdelen en toetsen) maakt deel uit van het toetsplan. De volgende elementen zijn uitgewerkt in het toetsplan: opleidingsspecifieke visie op opleiden en toetsen, opleidingsspecifiek toetsbeleid, beschrijving van de beoogde leerresultaten/het eindniveau, leerlijnen, toetsprogramma, constructieve alignment (leerdoelen, onderwijsactiviteiten, formatieve dialoog, toetsvormen), kwaliteitsbevordering. Het faculteitsbestuur legt in het facultair toetsbeleid vast welke aanvullende eisen gesteld worden aan het toetsplan.
- **Toetsdossier op niveau studieonderdeel:** de volgende elementen komen terug in het toetsdossier¹⁸: bewijs van (inhouds)validiteit (toetsmatrijs bijvoorbeeld), de gevolgde procedure voor kwaliteitszorg, bewijzen van de betrouwbaarheid en transparantie van de

¹⁷ Zie hoofdstuk 6 voor een toelichting op de verantwoordelijkheden van de opleidingsdirecteur en een checklist voor een volledig toetsplan.

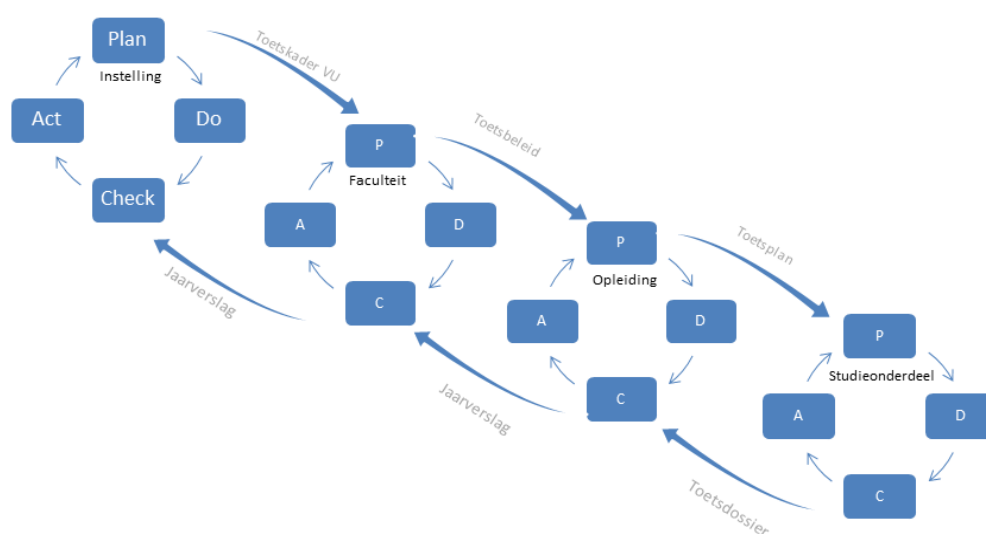
¹⁸ Op de VU website is een format toetsdossier beschikbaar dat als uitgangspunt dient.

toetsing en documentatie waaruit blijkt hoe de kwaliteit van toetsing verder geoptimaliseerd zal worden (verbetercultuur). Het faculteitsbestuur bepaalt in het facultaire toetsbeleid welke aanvullende eisen worden gesteld aan de inhoud van het toetsdossier. De opleidingsdirecteur kan hier in het toetsplan nadere eisen aan stellen.

- **Toetsmatrijs op niveau studieonderdeel:** een tabel waarin aangegeven wordt hoe de opgaven behorende bij bepaalde doelstellingen worden verdeeld over ten minste twee dimensies: (vak)inhoudscategorieën en gedragscategorieën (bijvoorbeeld kennis, toepassing, inzicht). Het doel is inzichtelijk te maken dat een toets of een set toetsen de leerdoelen in voldoende mate en op het juiste niveau toetst en dat met het geheel aan toetsen in het studieonderdeel alle leerdoelen in voldoende mate en op het juiste niveau getoetst worden.

5.1 VERBETERCYCLUS

De VU staat voor continue verbetering van onderwijs en toetsing. Werken aan optimalisatie vindt plaats binnen de Plan-Do-Check-Act (PDCA) cyclus voor het onderwijs. Hierbij is er niet één proces met een eigen kwaliteitszorgcyclus, maar is er sprake van een proces van in elkaar grijpende kwaliteitscycli op het niveau van studieonderdeel, opleiding, faculteiten en diensten en van de instelling als geheel, waarbij de examencommissie de rol van intern toezichthouder op opleidingsniveau vervult.

5.1.1 DE VERBETERCYCLUS OP NIVEAU STUDIEONDERDEEL

De examiner ontwerpt de toetsing volgens het principe van *constructive alignment* en maakt hierbij gebruik van de input uit het toetsplan en de uitkomsten van het voorgaande jaar. Het onderwijs en toetsing wordt uitgevoerd, geëvalueerd en vastgelegd in het toetsdossier. Het opleidingsmanagement houdt zicht op de kwaliteit van de uitvoering door toetsdossiers te verzamelen en op specifieke criteria te scannen. Verbeterwensen op het niveau van een studieonderdeel, een cluster van studieonderdelen of de opleiding als geheel worden in de Act-fase geadresseerd en waar nodig meegenomen in de planning van het nieuwe jaar. Op basis van de evaluatie stelt de examiner de toetsmatrijzen en cursusinformatie voor volgend jaar bij en levert input aan het opleidingsmanagement voor eventuele aanpassingen op opleidingsniveau (toetsplan).

5.1.2 DE VERBETERCYCLUS OP OPLEIDINGSNIVEAU

Startpunt van deze cyclus is het toetsplan van de opleiding, waarin jaarlijks het onderwijs en de toetsing in de opleiding gepland wordt. Het facultaire toetsbeleid geeft de kaders en daarmee input aan het toetsplan. Examinatoren geven inzage in hun onderwijs en toetsing via de toetsdossiers. Op basis van deze informatie en input van de examencommissie en opleidingscommissie adresseert het opleidingsmanagement verbeterwensen op het niveau van de opleiding als geheel en neemt wijzigingen waar nodig op in het toetsplan voor het nieuwe jaar.

De examencommissie ziet in haar rol als intern toezichthouder toe op de naleving van deze cyclus en de uitwerking ervan in de praktijk en koppelt haar bevindingen terug naar de opleidingsdirecteur en het faculteitsbestuur. Binnen de interne jaarcyclus rapporteren opleidingen over de uitvoering en de resultaten in het opleidingsjaarverslag, en maken plannen voor de verbetering in het opleidingsjaarplan. Dit jaarverslag en jaarplan worden beschikbaar gesteld aan het faculteitsbestuur. Deze keurt plannen goed en houdt toezicht op de uitvoering ervan.

Binnen de externe zesjarige cyclus worden opleidingen eens in de zes jaar op basis van een besluit van de NVAO opnieuw geaccrediteerd na een externe visitatie. Halverwege deze externe cyclus vindt intern een tussentoets plaats (Midterm Review) op de stand van zaken sinds de vorige visitatie.

5.1.3 DE VERBETERCYCLUS OP FACULTAIR NIVEAU

Startpunt van deze cyclus is het facultair toetsbeleid, gebaseerd op het VU toetskader. De wijze waarop de opleidingen in lijn met dit beleid werken, wordt zichtbaar gemaakt in toetsplannen, opleidingsjaarverslagen en -jaarplannen. Het faculteitsbestuur verleent goedkeuring aan de opleidingsjaarplannen. Binnen de interne jaarcyclus rapporteren faculteiten (in het onderwijsjaarverslag) en diensten over de uitvoering van hun onderwijstaken en maken plannen voor verbetering van hun onderwijstaken. Naast de jaarcyclus vindt er eens per drie jaar ook een interne beoordeling plaats van de onderwijskwaliteitszorg. De interne driejarige cyclus heeft de vorm van een audit op facultair en dienst-niveau.

5.1.4 DE VERBETERCYCLUS OP INSTELLINGSNIVEAU

Deze cyclus start met het onderwijsbeleid op instellingsniveau (zoals vastgelegd in het Handboek Onderwijskwaliteit) op basis van het Instellingsplan. De Raad van Toezicht keurt plannen goed en houdt toezicht. Binnen de interne jaarcyclus houdt het College van Bestuur op basis van de jaarverslagen en -plannen van de faculteiten de kwaliteit van de naleving van het onderwijsbeleid op instellingsniveau in het oog, rapporteert over de aansturing, en maakt plannen voor de verbetering van de aansturing. In de externe zesjarige cyclus op instellingsniveau wordt de kwaliteitszorg van de instelling beoordeeld met de Instellingstoets Kwaliteitszorg (ITK).

6 VERANTWOORDELIJKHEDEN EN BIJBEHORENDE TAKEN IN HET TOETSPROCES

De VU werkt vanuit een verbetercultuur op alle niveaus aan een continue kwaliteitsbewaking en -bevordering. Het onderwijskwaliteitsbeleid is beschreven in het Handboek Onderwijskwaliteit, hoofdstuk kwaliteitszorg. De VU werkt volgens een aanpak van de onderwijskwaliteitszorg op vier niveaus: het niveau van de studieonderdelen, van de opleidingen, van de faculteiten en diensten, en van de instelling als geheel. Om binnen een opleiding optimaal te kunnen samenwerken aan toetskwaliteit, is het van belang dat duidelijk is bij wie welke verantwoordelijkheden zijn belegd. Hieronder volgt een overzicht van de taken en verantwoordelijkheden met betrekking tot het toetsproces, zoals die op de VU belegd zijn.

Verantwoordelijkheden en belangrijkste bijbehorende taken in het toetsproces

Instellingsniveau: College van Bestuur

Relevante documenten: Handboek Onderwijskwaliteit (waaronder het Toetskader), Onderwijsvisie, Toetsvisie, Richtlijn bachelor- en masteronderwijs

Is verantwoordelijk voor de kwaliteit en de kwaliteitszorg van het onderwijs op instellingsniveau en de graadverlening.

- > Formuleert een visie op onderwijskwaliteit en handhaaft deze via de kwaliteitszorgcycli. Kan faculteiten en opleidingen aanspreken op het niet naleven van de verbetercycli.
- > Formuleert instellingsbreed onderwijsbeleid en handhaaft deze via de verbetercyclus. Dit is opgenomen in het Handboek Onderwijskwaliteit, dat richtinggevend is voor faculteiten bij het opzetten en uitvoeren van de eigen onderwijskwaliteitszorg.
- > Geeft VU-breed kaders waarbinnen de organisatie van het onderwijs zich afspeelt, hieronder vallen ook de kaders waaraan het toetsbeleid van een faculteit/opleiding dient te voldoen.

Is eindverantwoordelijk voor een goede infrastructuur rond de uitvoering van toetsing.

- > Ondersteunt examinatoren om hun taken op het gebied van toetsen en beoordelen op een professionele wijze te kunnen uitvoeren. In het personeels- en scholingsbeleid wordt opgenomen dat examinatoren zich op het terrein van toetsing (verder) kunnen bekwamen. Zij realiseert hiertoe (toegang tot) passend scholingsaanbod. De scholing van nieuwe examinatoren, o.a. op het gebied van toetsing, is opgenomen in het BKO-traject en is daarmee in de basis belegd. Daarnaast zijn er diverse bij- en scholingsmogelijkheden op het gebied van toetsing beschikbaar, zoals BKE en SKE.
- > Faciliteert een optimale toetsorganisatie, door VU-breed adequate toetszalen, benodigde ICT-faciliteiten, logistieke ondersteuning, etc. te bieden.
- > Ondersteunt examencommissies door informatievoorziening en het organiseren van kennisdeling.

*Facultair niveau: Faculteitsbestuur¹⁹**Relevante documenten: Facultair onderwijs- en toetsbeleid en faculteitsreglement***Is verantwoordelijk voor de kwaliteit van en de kwaliteitszorg voor het onderwijs in de faculteit.**

- > Stelt facultaire visie op onderwijskwaliteit en kwaliteitszorg op en handhaaft deze. Kan op voordracht van de examencommissie opleidingsdirecteuren aanspreken op niet naleven van de kwaliteitszorgcyclus. Stelt facultair systeem van kwaliteitszorg in.
- > Stelt, met medeneming van de adviezen van de examencommissie, een facultair toetsbeleid op in lijn met het VU Toetskader, waarin opgenomen de facultaire regelingen voor stage en eindwerken. Ziet toe op de handhaving hiervan.
- > Stelt in het faculteitsreglement een opleidingscommissie in, of zo nodig meer dan een, zodanig dat voor elke opleiding een opleidingscommissie bevoegd is. Ziet erop toe dat deze commissie deskundig en onafhankelijk kan functioneren.
- > Benoemt de leden van de examencommissie op basis van hun deskundigheid.²⁰ Draagt er zorg voor dat het onafhankelijk en deskundig functioneren van de examencommissie wordt gewaarborgd.
- > Stelt jaarlijks de OER van haar opleidingen vast, rekening houdend met de bepalingen die zijn opgenomen in de model OER en de richtlijnen van het CvB.
- > Benoemt opleidingsdirecteuren. Houdt toezicht op de keuze en uitvoering van beleidsprioriteiten van de opleidingsdirecteuren.
- > Houdt toezicht op de kwaliteit van haar opleidingen via opleidingsjaarverslagen, verslagen van examencommissie(s) en opleidingscommissie(s). Stelt de jaarplannen, het jaarverslag, het faculteitsreglement en de (onderwijs)begroting vast.

*Facultair niveau: Portefeuillehouder onderwijs**Relevante documenten: Facultair onderwijsjaarverslag, facultaire onderwijsbegroting, OER deel A***De portefeuillehouder onderwijs is in het faculteitsbestuur de eerst verantwoordelijke voor het onderwijs op de faculteit en moet zorgen dat de faculteit het facultaire en universitaire onderwijsbeleid realiseert.**

- > Geeft functioneel leiding aan opleidingsdirecteuren en hoofd onderwijsbureau.
- > Ontwikkelt het facultaire onderwijsbeleid en ziet toe op de uitvoering.
- > Ontwikkelt de facultaire kwaliteitszorg onderwijs en ziet toe op de uitvoering.
- > Bereidt de onderwijsbegroting voor.
- > Ontwikkelt deel A van de OER en ziet toe op de uitvoering.
- > Bereidt het facultaire onderwijsjaarverslag voor. Dit verslag bevat volgens een beschikbaar gesteld format een aggregatie van de opleidingsjaarverslagen met de verbeterpunten en maatregelen uit de opleidingsjaarverslagen die opleidingsoverstijgend zijn en onderwijsgegevens

¹⁹ De portefeuillehouder onderwijs is in het faculteitsbestuur de eerst verantwoordelijke voor het onderwijs van de faculteit en moet zorgen dat het facultaire en universitaire onderwijsbeleid wordt gerealiseerd. Deze portefeuillehouder is door het faculteitsbestuur gemandateerd op het gebied van onderwijs en daarmee verantwoordelijk voor de kwaliteit van de opleidingen en de afstemming tussen de opleidingen.

²⁰ De bevoegdheid tot het instellen van een Examencommissie en de benoeming van de leden is een CvB-aangelegenheid, maar deze is overgedragen aan het FB op grond van artikel 9.15 van de WHW.

op facultair niveau. Maakt op basis van de opleidingsjaarverslagen verbeterafspraken met de opleidingsdirecteuren.

> Bereidt het facultaire jaarplan voor, dat betrekking heeft op het aankomende kalenderjaar en breder is dan onderwijs alleen.

> Draagt zorg voor voorbereiding, uitvoering en nazorg van (her)accreditaties en midterm reviews opleidingen.

> Het faculteitsbestuur kan een onderwijsdirecteur voor de faculteit aanstellen, die onder leiding van de portefeuillehouder onderwijs een deel van diens taken uitvoert. Taak, rol en profiel van de onderwijsdirecteur kunnen door het faculteitsbestuur zelf worden ingevuld, met inachtneming van het volgende: de portefeuillehouder onderwijs en het hoofd van het onderwijsbureau vervullen zelf hun rollen die bij de universitaire planning en control- en kwaliteitscycli horen.

Opleidingsniveau: opleidingsdirecteur

Relevante documenten: jaarverslag opleiding, OER deel B, toetsplan, eindwerk- en stagehandleiding

Elke opleiding of groep van opleidingen wordt bestuurd door een opleidingsdirecteur, benoemd door het faculteitsbestuur. Het is mogelijk dat iemand directeur is van meer dan één opleiding. De opleidingsdirecteur is vooral verantwoordelijk voor de kwaliteitseisen op opleidingsniveau.

Is verantwoordelijk voor de kwaliteit en de kwaliteitszorg van het onderwijs binnen de opleiding.

> Geeft uitvoering aan het facultair onderwijsbeleid binnen de opleiding.

> Ontwikkelt op basis van de model OER, deel B van de OER, voert hierover overleg met de examencommissie en opleidingscommissie, en ziet toe op de uitvoering binnen de opleiding.

> Zorgt dat het aangeboden onderwijs daadwerkelijk wordt gegeven en aan de in het toetsplan vastgelegde kwaliteitsstandaard voldoet en stelt daarvoor jaarlijks een onderwijsplanning op.

Is verantwoordelijk voor de formulering van de eindkwalificaties van de opleiding en zorgt dat deze voldoen aan de geldende eisen, d.w.z. aansluiten bij Dublin Descriptoren en eisen vanuit het (inter)nationale (beroepen)veld.

> Draagt er in overleg met de examinatoren zorg voor dat met de inhoud van het curriculum (studieonderdelen, leerdoelen, toetsen etc.) de geformuleerde eindkwalificaties worden gedekt, waarmee de Dublin Descriptoren op het juiste niveau worden ingevuld en gerealiseerd.

> Borgt de dialoog met en de aansluiting van de opleiding bij (i) (inter)nationale domeinspecifieke ontwikkelingen; (ii) onderwijskundige ontwikkelingen en (iii) ontwikkelingen in de arbeidsmarkt en samenleving.

Is verantwoordelijk voor de inhoud van de opleiding: welke studieonderdelen in welke periode worden gegeven.

> Zorgt voor de ontwikkeling van een samenhangend curriculum met duidelijke leerlijnen en achterliggend didactisch concept, passend bij de beoogde leerresultaten van de opleiding.

> Betreft met het oog op de planning personeel in eerste instantie uit de afdelingen van de betreffende faculteit. De opleidingsdirecteur is echter bevoegd om, indien die binnen de faculteit niet de gewenste kwaliteit en/of expertise kan aantrekken, personeel van elders te betrekken.

Is eindverantwoordelijk voor de kwaliteit en de kwaliteitszorg van toetsing in de opleiding.

> Stelt, met medeneming van de adviezen van de examencommissie, de opleidingscommissie en in lijn met het facultair toetsbeleid, het toetsplan op. Hierin zijn opgenomen:

- de uitgangspunten van de onderwijs- en toetsvisie van de opleiding;
- verdere uitwerking of concretisering van het facultair toetsbeleid in lijn met deze visie;
- de beoogde leerresultaten van de opleiding met een koppeling aan de Dublin Descriptoren;
- een beschrijving van de studieonderdelen, waarin een relatie wordt gelegd tussen leerdoelen en beoogde leerresultaten;
- een beschrijving op welke manier de studieonderdelen een samenhangend geheel vormen en hoe die studieonderdelen de studenten begeleiden naar de realisatie van een beoogd leerresultaat of een cluster van beoogde leerresultaten;
- een beschrijving van het palet aan eindwerken (één of meer, veelal gekoppeld aan leerlijnen) dat tezamen het door de student behaalde eindniveau demonstreert;
- beschrijving van de in de opleiding gehanteerde toetsvormen, de verdeling over de opleiding en de toegestane compensatiemogelijkheden in aansluiting op de visie op toetsen;
- een beschrijving hoe de formatieve dialoog en de summatieve beoordelingsmomenten zich tot elkaar verhouden;
- een beschrijving hoe (de moeilijkheidsgraad van) de formatieve dialoog gedurende de opleiding wordt opgebouwd totdat een bepaalde mate van zelfstandigheid van de student is bereikt;
- kwaliteitseisen die binnen de opleiding aan de verschillende toetsvormen worden gesteld;
- beschrijving van de wijze waarop de kwaliteitszorg rond toetsing binnen de opleiding is ingericht;
- een evenwichtig toetsprogramma dat aan de in het toetsbeleid gestelde eisen voldoet.

> Stelt een stage*- en eindwerkhandleiding vast. Hierin zijn opgenomen: eisen aan examinatoren en beoordelaars; de rol van begeleiders als informanten van de examinerator;

beoordelingssystematiek voor stages en eindwerken (bijv. scripties) en de rol van het

afstudeerwerk in het realiseren van de beoogde leerresultaten van de opleiding. *De

opleidingsdirecteur kan, waar mogelijk, de uitvoering van de stagehandleiding beleggen bij de facultaire Career Services of een soortgelijk facultair stagecoördinatiepunt. De opleidingsdirecteur blijft wel verantwoordelijk.

> Zorgt ervoor dat elk studieonderdeel een verantwoordelijk examinerator kent met de gewenste expertise en kwaliteit en dat deze examinerator op de hoogte is van het toetsplan en de plaats en rol van diens studieonderdeel binnen de opleiding.

> Stimuleert actief dat examinatoren volgens de toetscyclus werken, zodat toetsing en examinering integraal worden aangepakt en op een consistente wijze vorm krijgen, gestuurd vanuit het toetsbeleid en toetsplan.

> Voert verbeteracties uit n.a.v. bevindingen en suggesties van de examencommissie, uitkomsten van evaluaties, en de adviezen van de opleidingscommissie.

> Maakt een opleidingsjaarverslag over het afgelopen academisch jaar. Het doel van het jaarverslag is de verbetercyclus in werking te houden.

Hierin zijn opgenomen:

- terugblik op en evaluatie van gerealiseerde voornemens;
- verbeterpunten voor komend jaar met beoogde aanpak;
- de facultaire onderwijsvisie;

- het onderwijsbeleid
- een programmaoverzicht;
- gegevens over studenten, docenten en voorzieningen;
- onderwijsevaluaties;
- externe kwaliteitsoordelen.

Opleidingsniveau: opleidingscommissie

Relevant document: jaarverslag opleidingscommissie

De opleidingscommissie is een medezeggenschapsorgaan waarin zowel staf als studenten evenredig zijn vertegenwoordigd. De opleidingscommissie heeft tot taak te adviseren over het bevorderen en waarborgen van de kwaliteit van de opleiding. Ze laat zich hierbij informeren door haar achterban.

Adviseert het faculteitsbestuur over alles wat met het onderwijs in de betreffende opleiding te maken heeft.

> Adviseert gevraagd en ongevraagd over de kwaliteit en de kwaliteitszorg van het onderwijs.

> Adviseert over de OER (en heeft instemmingsrecht op delen van de OER) en evalueert jaarlijks de wijze waarop de OER wordt uitgevoerd. Adviseert over het effect van het toetsprogramma op de studeerbaarheid.

Adviseert de opleidingsdirecteur over de kwaliteit van de opleiding.

> Adviseert de opleidingsdirecteur gevraagd en ongevraagd over de inhoud van het toetsplan en let hierbij speciaal op de studeerbaarheid.

> Monitort o.a. aan de hand van onderwijsevaluaties de kwaliteit en studeerbaarheid van de studieonderdelen in de opleiding en de opleiding als geheel.

> Maakt een jaarverslag over het afgelopen academisch jaar. Dit verslag bevat volgens een beschikbaar gesteld format de gevraagde en uit eigen beweging gegeven adviezen, het door de wet gevraagde oordeel over de uitvoering van de OER en een reflectie op de onderwijsevaluaties.

Niveau faculteit/opleiding: examencommissie

Relevante documenten: jaarverslag examencommissie, regels en richtlijnen

De taken van de examencommissie die hier genoemd staan zijn beperkt tot de taken die zich specifiek richten op de toetsing van onderdelen of van de opleiding als geheel. Een overzicht van alle wettelijke taken van de examencommissie is te vinden in de WHW. De examencommissie kan een aantal van haar taken mandateren aan een toetscommissie, die onder haar ressorteert. De examencommissie blijft wel verantwoordelijk. Naast verantwoordelijkheden en taken heeft de examencommissie ook bevoegdheden (cursief).

Is verantwoordelijk voor de door examinatoren geleverde kwaliteit van de studie-onderdelen en de opleiding als geheel.

> Wijst jaarlijks examinatoren aan t.b.v. het afnemen van toetsen in specifieke studieonderdelen en het vaststellen van de uitslag daarvan. Stelt vast aan welke eisen een examinerator moet voldoen om bepaalde examinerator-taken te mogen vervullen. *Mag eisen dat een examinerator zich laat (bij)scholen/professionaliseren op het gebied van toetsing. Heeft de bevoegdheid examinatoren deze rol weer af te nemen als bij herhaling niet voldaan wordt aan de kwaliteitseisen en het verzoek tot nascholing.*

> Adviseert de opleidingsdirecteur over de inhoud van het toetsplan. *Kan de opleidingsdirecteur adviseren om het toetsplan aan te passen op grond van ontbreken van congruentie met de OER, het facultair toetsbeleid, etc. Kan eisen stellen aan examinatoren op het grond van het toetsbeleid.*

Is verantwoordelijk voor de borging van de toetskwaliteit (inclusief de organisatie ervan) en wordt hierop bij accreditatie bevraagd.

> Stelt de regels en richtlijnen op ten aanzien van de kwaliteit van de toetsing en examinering en monitort of deze richtlijnen worden opgevolgd. De examencommissie stelt dus eisen aan de kwaliteit. De examencommissie controleert volgens de door haarzelf vastgestelde werkwijze of de kwaliteit van de toetsen voldoet aan de daaraan gestelde voorwaarden. De examencommissie controleert daarnaast of het toetsplan wordt uitgevoerd en heeft daarbij aandacht voor de balans tussen de formatieve dialoog en summatieve beoordeling. *De examencommissie wordt ingesteld en benoemd door het faculteitsbestuur en rapporteert ook aan haar. De VU heeft een model regels en richtlijnen examencommissie.*

> Houdt toezicht op de kwaliteit van toetsen en examens; borgt de kwaliteit van toetsen en examens, bijvoorbeeld via (steekproefsgewijze) evaluatie. In het bijzonder neemt zij regelmatig kennis van de kwaliteit van de beoordeling van eindwerken. *De examencommissie kan zich hierbij laten ondersteunen door een toetscommissie.*

> Maakt een jaarverslag over het afgelopen academisch jaar. Dit verslag bevat volgens een beschikbaar gesteld format de borging van de kwaliteit van tentamens, eindwerkstukken en examens, de procedure voor aanwijzen examinatoren, de wijzigingen in regels en richtlijnen, beoordeling van tentamens en examens en een overzicht van de beroepen, klachten en verzoeken.

Is verantwoordelijk voor de uiteindelijke beoordeling of de gediplomeerde student aan de beoogde leerresultaten van de opleiding voldoet.

> Stelt richtlijnen en aanwijzingen vast t.a.v. het beoordelen en vaststellen van uitslagen van examens binnen het kader van de OER. *Bij geconstateerde knelpunten brengen zij de desbetreffende verantwoordelijken op de hoogte en houden toezicht op de genomen maatregelen en het resultaat daarvan.*

> De bevoegdheid om vast te stellen dat een student de in de OER gestelde doelen heeft gehaald, ligt bij de examencommissie. Die oefent in feite het recht van de universiteit op de verlening van academische graden uit en het is dan ook van de grootste importantie dat haar werk van onbesproken kwaliteit is. *De examencommissie stelt sancties vast bij fraude en heeft de bevoegdheid vrijstellingen te verlenen binnen de kaders van de OER en de beschreven uitvoeringsregels.*

> In het geval van 'joint degrees' met andere universiteiten, staat de gezamenlijke examencommissie garant voor het behaalde eindniveau van de gediplomeerden.

Niveau opleiding: examinerator

Relevante documenten: toetsdossier, waaronder de toetsmatrijs

De examinerator is een docent die door de examencommissie als zodanig is aangewezen. De examinerator is verantwoordelijk voor het realiseren van de kwaliteitseisen voor het desbetreffende studieonderdeel.

Is primair verantwoordelijk voor de inhoud van de toets, de toetsvorm en de kwaliteit daarvan.

- > De examinerator formuleert de leerdoelen toetsbaar, en stemt deze in overleg met de opleidingsdirecteur af op de beoogde leerresultaten van de opleiding en op de overige studieonderdelen in het curriculum.
- > Draagt er zorg voor dat een toets voldoet aan de kwaliteitseisen validiteit, betrouwbaarheid, transparantie, bruikbaarheid en vergelijkbaarheid.
- > Beslist, binnen de kaders van het toetsplan, en in overeenstemming met de leerdoelen van het studieonderdeel, over compensatiemogelijkheden tussen deeltolsten.
- > Draagt zorg voor een heldere communicatie naar studenten over de toetsing en beoordeling.

Verzorgt onderwijs en toetsing als onderdeel van een opleiding binnen de kaders van het toetsplan van de opleiding.

- > Is betrokken bij en op de hoogte van het toetsplan en is zich bewust van de plaats die het eigen studieonderdeel in de opleiding inneemt en de beoogde leerresultaten waaraan in het studieonderdeel een bijdrage moet worden geleverd.
- > Biedt studenten voldoende mogelijkheden om hun vorderingen t.a.v. de leerdoelen te peilen en voorziet in leeractiviteiten in lijn met de formatieve dialoog om het leerproces optimaal te ondersteunen.
- > Zet de formatieve dialoog in om het effect van het gegeven onderwijs te evalueren en waar nodig bij te stellen.

Is verantwoordelijk voor het vaststellen van de uitslag van de betreffende toetsen en examens.

- > Zorgt voor een uitgewerkt antwoordmodel, afstemming tussen meerdere beoordelaars en waar nodig naleving van het vier-ogenprincipe bij beoordeling.
- > Stelt in lijn met het facultaire toetsbeleid of het toetsplan de cesuur en de score-cijfertransformatie vast.
- > Biedt studenten conform de OER mogelijkheid tot inzage in het gemaakte werk en de beoordeling.

Voert de toetscyclus op een professionele manier uit, waarbij in meerdere fasen van de toetscyclus het oordeel van collega's wordt gevraagd (vier-ogen principe)

- > Neemt kennis van toets- en itemanalyses van tentamens, onderwijsbeoordelingen over het studieonderdeel en indien beschikbaar de terugkoppeling van de toets- of examencommissie over de toetsing en gebruikt deze informatie voor het verbeteren van de kwaliteit van onderwijs en toetsing in de volgende toetscyclus.
- > Draagt zorg voor een volledige samenstelling van het toetsdossier van het eigen studieonderdeel, zodat de examencommissie op basis daarvan de toetskwaliteit van dat studieonderdeel kan borgen.

De rol van student-assistenten bij toetsing

Een student-assistent kan de docent/examinator ondersteunen bij toetsing.²¹ De student-assistent verricht werkzaamheden onder leiding en verantwoordelijkheid van een voor de onderwijseenheid verantwoordelijke docent/examinator. Een student-assistent kan worden ingezet voor het geven van instructies en het begeleiden van zelfstudie. De student-assistent kan ook optreden als mentor of tutor. In het geval van toetsing kan de student-assistent ondersteunende taken bij toetsen uitvoeren. Ook kan de student-assistent (assisteren bij het) nakijken van (deel)toetsen en opdrachten. De eindverantwoordelijkheid hiervan ligt bij de examinerator, die ook het uiteindelijke cijfer toekent.

De volgende beperkingen gelden ten aanzien van de inzetbaarheid van student-assistenten. Zij:

- > zijn niet inzetbaar voor surveillance bij eindtoetsing;
- > zijn niet inzetbaar voor cijferverwerking in SIS;
- > hebben voor afname geen toegang tot de eindtoets en bijbehorende antwoordmodellen;
- > zijn niet inzetbaar bij beoordeling en becijfering van eindwerken;
- > zijn niet inzetbaar voor het nakijken van werk van hen bekende medestudenten;
- > mogen niet worden ingezet bij/inzicht krijgen in vakken die ze zelf volgen of nog gaan volgen (verplicht onderdeel van hun eigen opleidingsprogramma);
- > spelen geen rol bij de evaluatie van medestudenten.

²¹ Tekst in dit kader ontleend aan het rapport 'De student-assistent als partner in het VU-onderwijs' (Stuurgroep Onderwijskwaliteit, 12-10-2020), te benaderen via https://vu.nl/nl/medewerker/onderwijskwaliteit/stuurgroep-onderwijskwaliteit?perform_login. Bij het aanstellen en inzetten van een student-assistent is het van belang de procedure en voorwaarden van [HRM](#) te volgen.